

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY
B.A. Honours 3rd Semester Examination, 2020, held in 2021

SANACOR05T-SANSKRIT (CC5)

Time Allotted: 2 Hours

Full Marks: 50

*The figures in the margin indicate full marks.
Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.*

SECTION-A

1. यथाभिमतं प्रश्नस्य एकस्योत्तरं लेख्यम्। 10
  - (क) भासकृतस्य 'स्वप्नवासवदत्तमि'ति नाटकस्य प्रथमाङ्के वर्णितस्य ब्रह्मचारि- वृत्तान्तस्य उपयोगो लिख्यताम्।
  - (ख) पद्मावतीवासवदत्तयोः चरित्रयोः तुलनात्मिका आलोचना कर्तव्या।

2. कस्यचिदेकस्य श्लोकस्य संस्कृतेन देवनागरीलिप्या च व्याख्यां कुरुत - 5
  - (क) प्रद्वेषो बहुमानो वा संकल्पादुपजायते।
भर्तृदाराभिलाषित्वादस्यां मे महती स्वता॥
  - (ख) यदि तावदयं स्वप्नो धन्यमप्रतिबोधनम्।
अथायं विभ्रमो वा स्यात् विभ्रमो ह्यस्तु मे चिरम्॥

3. अधोलिखितेषु पञ्च प्रश्नाः संस्कृतेन देवनागरीलिप्या च समाधेया। 2×5 = 10
  - (क) 'स्वप्नवासवदत्तम्' इति ग्रन्थः संस्कृतसाहित्यस्य कस्यां श्रेण्यामन्तर्भूतः ? तत्र कति अङ्काः सन्ति ?
  - (ख) 'स्वप्नवासवदत्तम्' इति नाटकस्य नायिकानायकौ कौ स्तः ? अत्र विदूषकस्य नाम किम् ?
  - (ग) 'स्वप्नवासवदत्तम्' इति पदस्य व्युत्पत्तिः का ?
  - (घ) राजा उदयनो घोषवतीति वीणां कस्यै दत्तवान् ? तस्या वीणाया वैशिष्ट्यं किमासीत् ?
  - (ङ) विदूषकात् पद्मावत्याः शिरःपीडायाः संवादं ज्ञात्वा राज्ञ उदयनस्य मनसि कीदृशी प्रतिक्रिया सञ्जाता ?
  - (च) पद्मावती का ? कथं सा तपोवनमगच्छत् ?
  - (छ) यौगन्धरायणः कस्याः हस्ते कां न्यासरूपेण दत्तवान्।

SECTION-B

4. यथाभिमतं प्रश्नस्य एकस्योत्तरं प्रदेयम्। 10
  - (क) 'अभिज्ञानशकुन्तलम्' इति नाटकस्य पञ्चमाङ्के हंसपदिकायाः सङ्गीतस्य नाटकीयतात्पर्यं विचार्यताम्।

(ख) कर्तव्यनिष्ठनृप रूपेण, आदर्शप्रेमिकरूपेण, मातृभक्तपुत्ररूपेण सन्तानवत्सल— पितृरूपेण च दुष्यन्तस्य चरित्रवैशिष्ट्यं पर्यालोच्यताम् ।

5. अधोलिखितेषु श्लोकेषु त्रयाणां संस्कृतेन देवनागरीलिप्या च व्याख्या कार्या । 5×3 = 15

(क) शान्तमिदमाश्रमपदं स्फुरति च वाहुः कुतः फलमिहास्य ।
अथवा भवितव्यानां द्वाराणि भवन्ति सवित्र ॥

(ख) सरसिजमनुविद्धं शैवलेनापि रम्यं
मलिनमपि हिमांशोर्लक्ष्म लक्ष्मीं तनोति ।
इयमधिकमनोज्ञा वल्कलेनापि तन्वी
किमिव हि मधुराणां मण्डनं नाकृतीनाम् ॥

(ग) अनाघ्रातं पुष्पं किसलयमलूनं कररुहै—
रनाविद्धंरत्नं मधु नवमनास्वादितरसम् ।
अखण्डं पुण्यानां फलमिव च तद्रूपमनघं
न जाने भोक्तारं कमिह समुपस्थास्यति विधिः ॥

(घ) अर्थो हि कन्या परकीय एव
तामद्य संप्रेष्य परिग्रहीतुः ।
जातो ममायं विशदः प्रकामं
प्रत्यर्पितन्यास इवान्तरात्मा ॥

(ङ) रम्याणि वीक्ष्य मधुरांश्च निशम्य शब्दान्
पर्युत्सुको भवति यत् सुखितोऽपि जन्तुः ।
तच्चेतसा स्मरति नूनमबोधपूर्वं
भावस्थिराणि जननान्तरसौहृदानि ॥

अथवा

अधोलिखितेषु विषयत्रयमाश्रित्य संस्कृतेन देवनागरीलिप्या च टिप्पणी लिख्यताम् । 5×3 = 15
सूत्रधारः, विष्कम्भकः, मारीचः, सर्वदमनः, धनमित्रः, करभकः ।

N.B. : Students have to complete submission of their Answer Scripts through E-mail / Whatsapp to their own respective colleges on the same day / date of examination within 1 hour after end of exam. University / College authorities will not be held responsible for wrong submission (at in proper address). Students are strongly advised not to submit multiple copies of the same answer script.

—x—

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY
B.A. Honours 3rd Semester Examination, 2020, held in 2021

SANACOR06T-SANSKRIT (CC6)

Time Allotted: 2 Hours

Full Marks: 50

*The figures in the margin indicate full marks.
Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.*

क-विभागः

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु यथेच्छमेकः प्रश्नः समाधेयः। 10×1 = 10
- (क) गद्यकाव्यं कतिविधम् ? सलक्षणं व्याख्यायताम्।
- (ख) दृश्यकाव्यं नाम किम् ? दृश्यकाव्यं कतिविधम् ? यथेच्छमेकं सलक्षणं व्याख्यायताम्।
- (ग) साहित्यदर्पणानुसारं महाकाव्यलक्षणं लिखित्वा उदाहरणमुखेन व्याख्या कार्या।

ख-विभागः

2. अधोनिर्दिष्टेषु प्रश्नेषु यथेच्छमेकः प्रश्नः संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च समाधेयः। 10×1 = 10
- (क) का नाम व्यञ्जना ? काव्यप्रकाशानुसारं सोदाहरणं व्याख्यायताम्।
- (ख) क उत्पत्तिवादस्य प्रवर्तकः ? काव्यप्रकाशानुसारम् उत्पत्तिवादं वर्णयत।
- (ग) काव्यप्रकाशानुसारं सोदाहरणं भुक्तिवादं वर्णयत।

ग-विभागः

3. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु यथेच्छं पञ्च प्रश्नाः संस्कृतेन देवनागरीलिप्या च समाधेयाः। 2×5 = 10
- (क) शार्दूलविक्रीडतमिति छन्दसः कुत्र कुत्र यतिर्भवति ?
- (ख) छन्दोमञ्जरीग्रन्थस्य रचयिता कः ? छन्दः कतिविधम् ?
- (ग) उपजातिच्छन्दसि कति अक्षराणि सन्ति? अस्य छन्दसः किं लक्षणम् ?
- (घ) का नाम उपमा ? अस्याः कति भेदाः सन्ति ?
- (ङ) विभावनालंकारस्य उदाहरणं लेख्यम्।
- (च) अपहनुत्यलंकारस्य लक्षणं किम् ?
- (छ) श्लेषालंकारस्य भेदा नामग्राहमुल्लिख्यन्ताम्।

घ-विभाग:

4. अधोलिखितेषु चतुर्णां संस्कृतेन देवनागरीलिप्या च उत्तरं लेख्यम् –

5×4 = 20

- (क) 'उपेन्द्रवज्रा प्रथमे लघौ सा' – व्याख्यायताम्।
(ख) स्रग्धराछन्दसः सोदाहरणं लक्षणं व्याख्यायताम्।
(ग) मालिनीछन्दसः सोदाहरणं लक्षणं व्याख्यायताम्।
(घ) 'नवपलाशपलाशवनं पुरः स्फुटपरागपरागतपङ्कजम्।
मृदुलतान्तलतान्तमलोकयत् स सुरभिं सुरभिं सुमनोभरैः॥'–
श्लोकान्तर्गतस्य अलङ्कारस्य लक्षणं लिखित्वा सङ्गतिः प्रदर्शनीया।
(ङ) सन्देहालङ्कारस्य सोदाहरणं लक्षणं व्याख्येयम्।
(च) दृष्टान्तनिदर्शनयोः भेदः सोदाहरणं पर्यालोचनीयः।

N.B. : *Students have to complete submission of their Answer Scripts through E-mail / Whatsapp to their own respective colleges on the same day / date of examination within 1 hour after end of exam. University / College authorities will not be held responsible for wrong submission (at in proper address). Students are strongly advised not to submit multiple copies of the same answer script.*

—x—

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY
B.A. Honours 3rd Semester Examination, 2020, held in 2021

SANACOR07T-SANSKRIT (CC7)

Time Allotted: 2 Hours

Full Marks: 50

*The figures in the margin indicate full marks.
Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.*

क-विभागः

1. अधोलिखितेषु विषयेषु यथेच्छमेकमाश्रित्य संस्कृतेन देवनागरलिप्या च लघुबन्धो विरच्यताम्। 5×1 = 5
(क) सूत्रसाहित्येषु प्रतिविम्बिता समाजव्यवस्था।
(ख) भारतीयसमाजपरिवर्तने जैनानां प्रभावः।

अथवा

- अधो लिखितेषु श्लोकेषु यथेच्छमेकः संस्कृतेन देवनागरलिप्या च व्याख्येयः। 5×1 = 5
(क) वेदः स्मृतिः सदाचारः स्वस्य च प्रियमात्मनः।
एतच्चतुर्विधं प्राहुः साक्षाद् धर्मस्य लक्षणम् ॥
(ख) अहिंसा सत्यमस्तेयं शौचमिन्द्रियनिग्रहः।
एतं सामासिकं धर्मं चातुर्वर्ण्येऽब्रवीन्मनुः ॥

2. अधः प्रदत्तेषु प्रश्नेषु यथेच्छं पञ्च प्रश्नाः संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च समाधेयाः। 2×5 = 10
(क) याज्ञवल्क्यनये किं धर्ममूलम् ?
(ख) मिताक्षरायां धर्मशब्दस्य कोऽर्थो निरूपितः ? अस्याः टीकायाः कः रचयिता ?
(ग) को निमित्तधर्मः ? को वा साधारणधर्मः ?
(घ) 'दशकं धर्मलक्षणम्'— इत्यत्र दशकमिति पदस्य कोऽर्थः ?
(ङ) धर्मस्य कति स्थानानि ? कानि च तानि ?
(च) पुराणस्य लक्षणं किम् ? कति महापुराणानि सन्ति ?
(छ) सूत्रसाहित्यं कतिविधम् ? कानि च तानि ?

ख-विभागः

3. यथेच्छमेकः प्रश्नः संस्कृतेन देवनागरलिप्या च समाधेयाः। 10×1 = 10
(क) महाभारते स्त्रीणां यादृशी स्थितिर्दृश्यते भवत्पाठ्यानुसारं सा वर्णनीया।
(ख) संस्कारपदेन किं ज्ञायते ? कति संस्काराः ? भारतीयानां सामाजिकजीवनेषु तेषां संस्काराणामुपयोगोऽस्ति न वेति विचार्यताम्।

4. प्रसङ्गोल्लेखपूर्वकं यथेच्छमेकस्य संस्कृतेन देवनागरलिप्या च व्याख्या कार्या । 5×1 = 5

(क) चातुर्वर्ण्यं मया सृष्टं गुणकर्मविभागशः ।
तस्य कर्तारमपि मां विद्ध्यकर्तारमव्ययम् ॥

(ख) धर्मचर्याया जघन्यो वर्णः पूर्वं पूर्वं वर्णमापद्यते जातिपरिवृत्तौ ॥

अथवा

अधोलिखितेषु यथेच्छमेकमाश्रित्य टिप्पणी लेख्या । 5×1 = 5

(क) आश्रमचतुष्टयम्, (ख) सीमन्तोन्नयनम्, (ग) चूडाकरणम् ।

ग-विभागः

5. यथेच्छमेकः प्रश्नः समाधेयः । 10×1 = 10

(क) महाभारतस्य शान्तिपर्वणि वर्णितस्य पितामहभीष्मस्य युधिष्ठिरं प्रति धर्मार्थकामविषयात्मकस्य उपदेशस्य विवरणं देयम् ।

(ख) शुक्रनीत्यनुसारेण नीतिशास्त्रस्य श्रेष्ठत्वं प्रतिपाद्यताम् ।

6. यथेच्छं विषयद्वयमाश्रित्य संस्कृतेन देवनागरलिप्या च टीकां लिखत । 5×2 = 10

(क) जनपदः, (ख) रत्नी, (ग) वृजिः, (घ) विश्वपतिः ।

अथवा

अधः प्रदत्तेषु श्लोकेषु यथेच्छं द्वयं प्रसङ्गोल्लेखपूर्वकं संस्कृतेन देवनागरलिप्या च व्याख्येयम् । 5×2 = 10

(क) श्रेष्ठा बुद्धिस्त्रिवर्गस्य यदयं प्राप्नुयान्तरः ।
कर्मणा बुद्धिपूर्वेण भवत्यर्थी न वा पुनः ॥

(ख) नान्यान् दहति स्नेहाग्निर्दहत्यात्मानमेव हि ।
स्वयं तु दूयमानोऽपि परांस्तु न दूनोति सः ॥

(ग) अराजके हि लोकेऽस्मिन् सर्वतो विद्रुते भयात् ।
रक्षार्थमस्य सर्वस्य राजानमसृजत् प्रभुः ॥

N.B. : Students have to complete submission of their Answer Scripts through E-mail / Whatsapp to their own respective colleges on the same day / date of examination within 1 hour after end of exam. University / College authorities will not be held responsible for wrong submission (at in proper address). Students are strongly advised not to submit multiple copies of the same answer script.

—x—